

Vijeće
Europske unije

Bruxelles, 17. svibnja 2021.
(OR. en)

8618/21

COMPET 336	EMPL 190
IND 120	ENER 166
MI 330	ENV 289
CLIMA 100	ESPACE 50
CONSOM 116	PI 35
DIGIT 57	POLMIL 66
ECOFIN 424	RC 19
EDUC 158	RECH 201

NAPOMENA

Od: Predsjedništvo

Za: Odbor stalnih predstavnika / Vijeće

Predmet: *Priprema za sastanak Vijeća za konkurentnost 27. svibnja 2021.*
Ažuriranje nove industrijske strategije za Europu – ključna važnost osiguravanja pristupa kritičnim sirovinama
Rasprava o politikama

Za delegacije se u prilogu nalazi napomena predsjedništva pod naslovom „Ažuriranje nove industrijske strategije za Europu – ključna važnost osiguravanja pristupa kritičnim sirovinama” kao temelj za raspravu o politikama na sastanku Vijeća za konkurentnost 27. svibnja 2021.

Vijeće za konkurentnost | Unutarnje tržište i industrija

Ažuriranje nove industrijske strategije za Europu – ključna važnost osiguravanja pristupa kritičnim sirovinama

Dokument predsjedništva za raspravu

Mnogo se toga promijenilo otkako je Komisija u ožujku 2020. donijela paket o industrijskoj politici. Pandemija bolesti COVID-19 teško je pogodila europsko gospodarstvo, uz diferencirane kvantitativne i kvalitativne učinke u različitim sektorima i industrijskim ekosustavima.

Ažuriranom industrijskom strategijom, koju je Komisija predstavila 5. svibnja, ponovno se potvrđuju prioritete utvrđeni u ožujku 2020., a posebno zelena i digitalna tranzicija. Osim toga, u njoj je sadržana procjena čiji je cilj izvući pouke iz krize uzrokovane pandemijom kako bi se potaknuo oporavak, povećala otvorena strateška autonomija EU-a (o kojoj se opširno raspravljalo na neformalnom sastanku ministara nadležnih za konkurentnost (unutarnje tržište i industriju) u ožujku ove godine) te ubrzale usporedne tranzicije, imajući na umu zahtjeve Europskog vijeća iznesene u zaključcima iz listopada 2020., u kojima se traži sljedeće: i. predavljanje strateškog izvješća o jedinstvenom tržištu, uključujući trenutno stanje akcijskog plana za provedbu jedinstvenog tržišta; ii. procjena pouzdanosti postojećih postupaka i potrebe za djelovanjima usmjerenima na jačanje otpornosti jedinstvenog tržišta; te iii. utvrđivanje strateških ovisnosti, posebno u najosjetljivijim industrijskim ekosustavima kao što je zdravstvo, te predlaganje mjera za njihovo ublažavanje.

Jačanje otpornosti jedinstvenog tržišta

U prvom godišnjem izvješću o jedinstvenom tržištu razmatra se, među ostalim, učinak krize na jedinstveno tržište i europska poduzeća, među ostalim na industrijske ekosustave te mala i srednja poduzeća (MSP-ovi). U njemu se ocjenjuje i napredak u uklanjanju ključnih prepreka jedinstvenom tržištu.

Na temelju analize i stečenih iskustava Komisija potvrđuje svoju predanost istraživanju načina za jačanje otpornosti jedinstvenog tržišta. To uključuje Instrument jedinstvenog tržišta za hitne slučajeve čiji je cilj pružiti strukturno rješenje kako bi se osigurali dostupnost i slobodno kretanje osoba, robe i usluga u svjetlu mogućih budućih kriza.

U dokumentu se ističe i važna uloga Radne skupine za osiguravanje primjene pravila jedinstvenog tržišta, osnovane u okviru industrijske strategije u ožujku 2020., kao foruma na visokoj razini na kojem Komisija i države članice zajednički traže rješenja za uklanjanje prepreka jedinstvenom tržištu.

Radit će se na uklanjanju ograničenja i prepreka utvrđenih u Izvješću o preprekama jedinstvenom tržištu za 2020. Komisija će posebno istražiti mogućnosti definiranja normi u području poslovnih usluga i poboljšanja praktične provedbe upućivanja radnika. Naglasak će se staviti i na međudjelovanje između robe i usluga u svim ekosustavima te ulogu učinkovitog nadzora nacionalnih tijela nad tržištem kako bi se odgovorilo na nesukladne proizvode.

Posebne inicijative za borbu protiv zakašnjelih plaćanja, kao što su budući Opservatorij za zakašnjela plaćanja, mobilizacija ulaganja u MSP-ove putem dijela programa InvestEU za MSP-ove te novi javno-privatni fond za IPO za potporu MSP-ovima i poduzećima srednje tržišne kapitalizacije, usmjerene na osiguranje boljeg pristupa financiranju vlasničkim kapitalom, također će doprinijeti poboljšanju solventnosti MSP-ova. Tim će se mjerama potaknuti oporavak jedinstvenog tržišta te ojačati konkurentnost i otpornost industrije EU-a.

Odgovor na strateške ovisnosti EU-a

U industrijskoj strategiji iz ožujka 2020. naglašena je važnost jačanja otvorene strateške autonomije EU-a i potreba za smanjenjem ovisnosti o trećim zemljama za određene proizvode, infrastrukture i tehnologije od strateške važnosti. Kriza uzrokovana bolešću COVID-19 ukazala je na važnog boljeg uvida u sadašnje strateške ovisnosti, kao i boljeg predviđanja budućih.

U radnom dokumentu službi Komisije o strateškim ovisnostima objavljenom s ažuriranom industrijskom strategijom Komisija je provela analizu na temelju trgovinskih podataka, kojom se pruža prvi uvid. Od 5200 proizvoda uvezenih u EU analizom je utvrđeno 137 proizvoda (koji čine 6 % vrijednosti ukupne vrijednosti uvoza EU-a) u osjetljivim industrijskim ekosustavima o kojima EU uvelike ovisi. Otprilike polovica tih proizvoda potječe iz Kine. Ti se proizvodi uglavnom odnose na energetske intenzivne industrije (kao što su sirovine) i zdravstvene ekosustave (kao što su aktivni sastojci u farmaceutskim proizvodima) ili druge proizvode relevantne za potporu zelenoj i digitalnoj tranziciji.

Od toga se 34 proizvoda smatraju još osjetljivijima s obzirom na vjerojatnu malu mogućnost daljnje diversifikacije i zamjene proizvodnjom u EU-u. Tom analizom obuhvaćeno je šest dubinskih studija na temu sirovina, baterija, aktivnih sastojaka u farmaceutskim proizvodima, vodika, poluvodiča te tehnologija računalstva u oblaku i računalstva na rubu. Analiza pokazuje i izazove i ovisnosti u području naprednih tehnologija.

Kad je riječ o daljnjim koracima, ažuriranom industrijskom strategijom ponovno se potvrđuje spremnost Komisije da nastavi surađivati s državama članicama i industrijom, među ostalim putem industrijskog foruma, kako bi produbila svoju analizu i odgovorila na utvrđene strateške ovisnosti. Kako je navedeno u pregledu trgovinske politike, rad na diversifikaciji međunarodnih lanaca opskrbe i uspostavi međunarodnih partnerstava s partnerima istomišljenicima nastaviti će se.

Osim toga, ažuriranom industrijskom strategijom ponovno je potvrđena potpora Komisije industrijskim savezima u strateškim područjima u kojima su oni utvrđeni kao najbolji alat za ubrzavanje aktivnosti koje se inače ne bi razvile. Konkretno, Komisija je najavila da priprema pokretanje dvaju saveza: savez za prerađivače i poluvodičke tehnologije te savez za industrijske podatke, računalstvo na rubu i računalstvo u oblaku. Razmatra i pripremu saveza za svemirski lansirni sustavu, kao i saveza za zrakoplovstvo bez emisija, uz potpunu komplementarnost sa savezom za obnovljiva i niskougljična goriva koji se trenutačno razmatra.

U skladu s ažuriranom industrijskom strategijom Komisija će predstaviti i strategiju o normizaciji za odlučniji stav u određivanju europskih i međunarodnih normi, u skladu s europskim strateškim interesima i vrijednostima. Iako je po prirodi tehnička, normizacija je iznimno strateška aktivnost. Normama se osigurava interoperabilnost različitih uređaja i usluga, smanjuju troškovi prilagodbe, uklanjaju prepreke trgovini, pomaže poduzećima da pristupe tržištima te olakšava primjena novih tehnologija i proizvoda. Nadalje, norme mogu imati ključnu ulogu u poticanju konkurentnosti i tehnološkog vodstva EU-a, posebno u novim područjima u kojima EU, samostalno ili u suradnji s partnerima istomišljenicima, može utjecati na međunarodni sustav.

Najavljene smjernice o strateškoj javnoj nabavi mogu dodatno doprinijeti diversifikaciji baze dobavljača i jačanju vrijednosnih lanaca EU-a u globalnom kontekstu.

U vezi s ažuriranom industrijskom strategijom Komisija je predložila i pravni instrument za rješavanje potencijalno štetnih učinaka koje strane subvencije imaju na jedinstveno tržište. Taj instrument može odigrati ključnu ulogu sagledavanjem vanjske dimenzije ravnopravnih uvjeta, doprinoseći time promicanju pravednog i konkurentnog jedinstvenog tržišta.

Naposljetku, inicijative utvrđene u ažuriranoj industrijskoj strategiji moraju se utvrditi i u širem kontekstu djelovanja koje razmatraju treće zemlje. Na primjer, SAD provodi reviziju svojih lanaca opskrbe s naglaskom na baterijama, poluvodičima, aktivnim sastojcima u farmaceutskim proizvodima i rijetkim zemljama te šest industrijskih baza¹. Skupina G7 bavi se i osjetljivošću globalnog lanca opskrbe u okviru novog akcijskog plana skupine G7 za otpornost gospodarstva.

Ubrzavanje dvostruke tranzicije

Pandemija je utjecala na brzinu i opseg zelene i digitalne tranzicije. Kako bi se učvrstio poslovni model tranzicija i njegova predvidljivost, što su preduvjeti za dobro informirane odluke o ulaganjima, industriji su potrebni dosljedan regulatorni okvir, pristup kapacitetima i infrastrukturi (uključujući digitalne), pristup financiranju (s jakim naglaskom na vlasničkim instrumentima i potrebi za poboljšanjem ekosustava kapitala), pristup sirovinama i dekarboniziranoj energiji te odgovarajuće vještine.

U tom kontekstu ažurirana industrijska strategija predstavlja prvu analizu izazova s kojima je suočeno četrnaest industrijskih ekosustava, kao i već poduzetih transformativnih inicijativa. Te analize, u partnerstvu s industrijom, javnim tijelima, socijalnim partnerima i drugim dionicima, važan su doprinos zajedničkom stvaranju takozvanih putova tranzicije za industrijske ekosustave.

Postoji i potreba za stvaranjem i produbljivanjem tržišta za zelene proizvode, kao i za poticanjem ulaganja. Ulaganjima iz instrumenta NextGenerationEU, o kojima je Vijeće za konkurentnost imalo priliku raspravljati prošle veljače, pružit će se prilike za strukturne promjene naših gospodarstava. Projekti koji uključuju više zemalja, industrijski savezi, europska partnerstva i drugi alati mogu imati važnu ulogu u unapređenju usporednih tranzicija.

¹ Obrana, zdravstvo, IKT, energetika, prijevoz, poljoprivredno-prehrambeni sektor. Vidjeti <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/presidential-actions/2021/02/24/executive-order-on-americas-supply-chains/>.

Pristup kritičnim sirovinama

Ažuriranom industrijskom strategijom te mapiranjem strateških ovisnosti i kapaciteta EU-a temeljem te strategije skreće nam se pozornost na ovisnost EU-a o opskrbi sirovinama iz trećih zemalja.

U akcijskom planu EU-a za kritične sirovine² predstavljeno je deset mjera za izgradnju otpornosti i otvorene strateške autonomije, uz istodobno smanjenje učinka upotrebe resursa na okoliš i društvo. Svijest država članica o vlastitim strateškim ovisnostima o kritičnim sirovinama, među ostalim njihovom upotrebom u industrijama na kraju proizvodnog lanca i njihovim aktivnim angažmanom, smatra se ključnom za uspjeh akcijskog plana EU-a. Jedno od područja u kojima je potrebno najhitnije djelovanje jesu rijetke zemlje. One su ključne za proizvodnju trajnih magneta u nizu industrijskih ekosustava, posebno u automobilskoj industriji, obnovljivim izvorima energije i obrani³.

Gotovo potpuno oslanjanje na jedan izvor opskrbe rijetkim zemljama i njihovo rafiniranje te recikliranje magneta (Kina) može se smatrati strateškim rizikom na koji ne samo EU, već i SAD, Japan, Ujedinjena Kraljevina, Kanada, Australija, Indija i druge zemlje nastoje brzo odgovoriti.

Potrebna su ulaganja te je europski savez za sirovine pripremio plan ulaganja kojim bi se moglo doprinijeti rješavanju velikih ovisnosti o sirovinama. Međutim, kako bi se u tome uspjelo, proizvođači na kraju proizvodnog lanca moraju osigurati tržište.

² COM (2020) 474 od 3. rujna 2020.

³ U 95 % električnih vozila upotrebljavaju se trajni magneti; vjetroturbine u prosjeku sadrže 600 kg trajnih magneta po MW. U obrambenoj industriji upotrebljava se manji udio trajnih magneta, no radi se o visokorazrednim magnetima koje je teško zamijeniti.

Trenutačno je domaća nabava rijetkih zemalja nadomak nule. Akcijskim planom EU-a pozivaju se države članice i regije da bolje iskoriste domaće resurse utvrđivanjem projekata rudarenja, prerade i uporabe otpada u vezi s kritičnim sirovinama koji mogu postati operativni do 2025. (npr. putem relevantnih ulaganja u nacionalne planove za oporavak i otpornost). Domaća nabava može osigurati 20 % godišnje potražnje u EU-u do 2030.⁴

Komisija je predložila razvoj strateških partnerstava sa zemljama bogatima resursima kako bi se diversificirala nabava iz vanjskih izvora te već pregovara s Kanadom i Ukrajinom. Važne su i druge regije kao što je zapadni Balkan. Srbija raspolaže velikim zalihama litija, borata i drugih kritičnih sirovina te je potvrdila interes za razvoj strateškog partnerstva s EU-om. Komisija nadalje razmatra predlaganje strateških partnerstava zainteresiranim afričkim zemljama, nudeći im pomoć u stvaranju dodane vrijednosti u rudarskom sektoru kao pokretaču gospodarskog i socijalnog razvoja.

Važno je napomenuti da i drugi globalni akteri razmatraju te zemlje kako bi osigurale opskrbu kritičnim mineralima. Stoga je ključno da se države članice i europska poduzeća aktivno uključe u ta strateška partnerstva.

Točke za raspravu:

- 1. Kojim bi trima elementima ažurirane industrijske strategije trebalo dati prednost u smislu mjera politike koje će se donijeti u kratkoročnom/srednjoročnom razdoblju? Imajući na umu ključnu ulogu unutarnjeg tržišta, koja se tri elementa smatraju posebno važnima za novi Instrument jedinstvenog tržišta za hitne slučajeve?*
- 2. Hoće li se ovisnostima o kritičnim sirovinama ugroziti opseg i brzina ulaganja potrebnih za učinkovitu aktivaciju zelene i digitalne tranzicije? Koja ulaganja u lanac vrijednosti sirovina države članice namjeravaju poduprijeti privatnim ulaganjima, Mehanizmom za oporavak i otpornost, fondovima EU-a i/ili državnom potporom?*

⁴ Izračuni ERMA-e: Do sada je ERMA utvrdila 14 domaćih projekata kojima bi se do 2030. moglo dostaviti 7000 t magneta i pokriti 20 % godišnje potražnje EU-a.